YR ATODLEN

STATUDAU'R LLYFRGELL

(Wedi'u diwygio gan y Bwrdd yng Ngorffennaf 2013 a'u cymeradwyo gan y Cyfrin Gyngor yn Nhachwedd 2013)

1. *Diffiniadau*

(1) Mae i'r geiriau a ddiffinnir yn y Siarter y mae'r Statudau hyn yn Atodlen iddi yr un ystyr yn y Statudau hyn oni fydd y cyd-destun yn gofyn yn wahanol.

(2) Yn y Statudau hyn:

ystyr "Rheoliadau" yw rheoliadau a wneir gan yr Ymddiriedolwyr yn unol â'r Siarter neu'r Statudau hyn.

ystyr "Penodwr" yw naill ai Gweinidogion Cymru neu'r Ymddiriedolwyr fel y caniatâ'r cyd-destun.

(3) Mae geiriau sy'n dynodi'r genedl wrywaidd yn cynnwys y genedl fenywaidd, mae geiriau unigol yn cynnwys rhai lluosog ac mae geiriau lluosog yn cynnwys rhai unigol onid ymddengys bwriad i'r gwrthwyneb.

(4) Mae cyfeiriadau at ddeddfwriaeth yn cynnwys y cyfryw ddeddfwriaeth fel y'i diwygir neu y'i hailddeddfir ac mae cyfeiriadau at gyrff a enwir yn cynnwys y cyrff hynny fel y'u hailenwyd a chyrff olynol i'r cyfryw gyrff.

2. *Y Swyddogion*

(1) Bydd y sawl sy'n dal swydd y Llywydd, yr Is-Lywydd a'r Trysorydd yn union cyn i'r Statudau hyn ddod i rym gyntaf yn parhau i ddal y cyfryw swydd, er gwaethaf Statud 3(3)(a), am y tymor llawn sy'n weddill y cafodd ei ethol amdano neu nes iddo beidio â bod yn Ymddiriedolwr.

(2)

(a) Ar unrhyw adeg pan ddaw swydd y Llywydd neu'r Is-Lywydd yn wag, bydd Gweinidogion Cymru yn penodi Llywydd neu Is-Lywydd mewn ymgynghoriad â'r Ymddiriedolwyr.

(b) Ar unrhyw adeg pan ddaw swydd y Trysorydd yn wag, bydd yr Ymddiriedolwyr yn penodi Trysorydd mewn ymgynghoriad â Gweinidogion Cymru. Pennir y weithdrefn sydd i'w dilyn ar gyfer penodi'r Trysorydd newydd drwy Reoliad.

(c) Bydd Llywydd, Is-Lywydd a Thrysorydd ('Swyddog') yn dal eu swydd am bedair blynedd o ddyddiad eu penodiad.

(ch) Bydd Swyddog sy'n ymddeol yn gymwys i gael ei ailbenodi i'r un swydd am dymor olynol arall o bedair blynedd, ei benodi i swydd arall yn unol â'r Statud 2 hon neu, ei benodi'n Ymddiriedolwr yn unol â Statud 3.

Ar Yr Amod Bob Amser na fydd unrhyw berson yn gwasanaethu am

gyfanswm o fwy na deuddeng mlynedd yn olynol fel Ymddiriedolwr gan gynnwys unrhyw gyfnod o wasanaeth fel Swyddog AC na fydd unrhyw berson yn gwasanaethu am fwy nag wyth mlynedd yn olynol mewn unrhyw swydd.

(3) Bydd cyn-Ymddiriedolwr (neu Swyddog) yn gymwys i gael ei benodi fel Swyddog ar yr amod bod y cyfryw berson wedi gwasanaethu fel Ymddiriedolwr (neu Swyddog) fwy na phedair blynedd yn ôl.

(4) Bydd y Llywydd, os yw'n bresennol, yn llywyddu ym mhob cyfarfod o'r Ymddiriedolwyr ac, yn absenoldeb y Cadeirydd penodedig, o bob Pwyllgor o'r Ymddiriedolwyr ac eithrio'r pwyllgor archwilio.

(5) Yn absenoldeb y Llywydd neu os bydd yn methu neu'n peidio â gweithredu oherwydd afiechyd neu yn ystod unrhyw fwlch yn swydd y Llywydd, cyflawnir swyddogaethau'r Llywydd gan yr Is-Lywydd.

(6) Caiff unrhyw un o'r Swyddogion ymddiswyddo drwy ysgrifennu at ei Benodwr. Yn achos y Llywydd, rhoddir rhybudd o'r cyfryw ymddiswyddiad i'r Is-Lywydd hefyd ac yn achos yr Is-Lywydd a'r Trysorydd, rhoddir rhybudd o'r cyfryw ymddiswyddiad i'r Llywydd hefyd.

(7) Os daw swydd yn wag ac eithrio oherwydd treigl amser dylai'r Penodwr perthnasol lenwi'r swydd wag yn unol â Statud 2(2)(a) neu (b) fel sy'n briodol o fewn chwe mis i'r swydd wag godi.

(8) Bydd y Trysorydd yn cyflwyno i'r Ymddiriedolwyr adroddiad blynyddol ar faterion ariannol y Llyfrgell a chyflawni'r cyfryw swyddogaethau ariannol eraill ag a bennir gan yr Ymddiriedolwyr.

3. *Yr Ymddiriedolwyr*

(1) Yn ddarostyngedig i'r Siarter, mae'r Ymddiriedolwyr yn cynnwys y personau a ganlyn:

(a) Wyth person a benodir gan Weinidogion Cymru mewn ymgynghoriad â'r Ymddiriedolwyr, a fydd yn cynnwys yn eu plith unrhyw Swyddogion a benodir yn unol â Statud 2(2)(a);

(b) Saith person a benodir gan yr Ymddiriedolwyr yn unol â'r Rheoliadau, a fydd yn cynnwys yn eu plith unrhyw Swyddog a benodir yn unol â Statud 2(2)(b).

(2) Bydd Ymddiriedolwyr yn dal eu swydd am bedair blynedd neu nes iddynt beidio â bod yn Ymddiriedolwr os digwydd hynny ynghynt ac yn ddarostyngedig i Statud 3(3)(a) maent yn gymwys i gael eu hailbenodi neu eu penodi yn unol â Statud 2(2).

(3)

(a) (i) Mae Swyddog sy'n ymddeol yn gymwys i gael ei benodi'n Ymddiriedolwr;

(ii) Mae Ymddiriedolwr sy'n ymddeol yn gymwys i gael ei ailbenodi am un tymor olynol arall o bedair blynedd yn unig neu ei benodi i swydd yn unol â Statud 2;

Ar Yr Amod Bob Amser na fydd unrhyw berson yn gwasanaethu am fwy na deuddeng mlynedd yn olynol fel Ymddiriedolwr gan gynnwys unrhyw gyfnod o wasanaeth fel Swyddog ac er mwyn osgoi amheuaeth, bydd person nad yw wedi gwasanaethu fel Swyddog yn gymwys i wasanaethu fel Ymddiriedolwr am wyth mlynedd yn olynol ar y mwyaf.

(b) Mae cyn-Ymddiriedolwr yn gymwys i gael ei benodi'n Ymddiriedolwr ar yr amod bod y cyfryw berson wedi gwasanaethu fel Ymddiriedolwr (neu Swyddog) ddiwethaf fwy na phedair blynedd yn ôl.

(4) Bydd y personau hynny sydd mewn swydd fel aelodau Cyngor y Llyfrgell a sefydlwyd o dan Siarter Atodol 1978 yn union cyn i'r Statudau hyn ddod i rym gyntaf yn parhau i ddal eu swydd, er gwaethaf Statud 3(3)(a), am weddill y tymor y cawsant eu hethol yn unigol amdano neu nes iddynt beidio â bod yn Ymddiriedolwr. Yna wrth i swyddi gwag godi fe'u llenwir drwy benodiad o dan Statud 3 (1) (a) neu (b) bob yn ail gan ddechrau ag (a) hyd at yr uchafswm a ganiateir gan bob cyfryw is-baragraff.

(5) Mae Ymddiriedolwr yn peidio â dal ei swydd:

(a) os bydd yn marw;

(b) os bydd wedi'i anghymhwyso rhag gweithredu fel ymddiriedolwr yn rhinwedd adran 72 o Ddeddf Elusennau 1993; neu

(c) os na fydd yn gallu rheoli ei faterion ei hun oherwydd anhwylder meddwl, salwch neu anaf; neu

(ch) os bydd yn ymddiswyddo yn unol â'r Siarter a'r Statudau hyn (ond dim ond os bydd o leiaf ddau Ymddiriedolwr yn parhau yn eu swyddi pan fo'r ymddiswyddiad yn dod i rym); neu

(d) os bydd yn absennol heb ganiatâd yr Ymddiriedolwyr o'u holl gyfarfodydd a gynhelir o fewn cyfnod o chwe mis yn olynol ac os bydd yr Ymddiriedolwyr yn penderfynu ei ddiswyddo.

(6) Os bydd yr Ymddiriedolwyr yn penderfynu, o dan amgylchiadau eithriadol, ei bod yn ddymunol i Ymddiriedolwr neu Swyddog sydd ar fin ymddeol gael ei ailbenodi'n Ymddiriedolwr neu'n Swyddog gall yr Ymddiriedolwyr argymell bod y cyfryw berson hwnnw yn cael ei ailbenodi am y cyfryw gyfnod pellach (nad yw'n fwy na dwy flynedd) ag y bydd yr Ymddiriedolwyr yn ei argymell, ac yna caiff y cyfryw benodiad (am gyfnod nad yw'n fwy na dwy flynedd) ei wneud, er gwaethaf amod Statud 2(2) a darpariaethau Statudau 2(3) a 3(3), yn ôl disgresiwn lwyr y Penodwr gan y Penodwr yn unol â Statud 2(2)(a) neu (b) neu Statud 3(1)(a) neu (b) fel y bo'n briodol. Pan fydd y cyfryw gyfnod pellach o wasanaeth yn dod i ben, bydd yr Ymddiriedolwr neu'r Swyddog dan sylw yn ymddeol ac ni fydd yn gymwys i gael ei ailbenodi am gyfnod o bedair blynedd o leiaf.

4. *Cyfarfodydd yr Ymddiriedolwyr*

(1) Cynhelir cyfarfodydd cyffredin o'r Ymddiriedolwyr ar y cyfryw amseroedd ac yn y cyfryw leoedd ag a bennir gan yr Ymddiriedolwyr o bryd i'w gilydd. Ar yr

amod y bydd y Llyfrgellydd yn galw cyfarfod arbennig o'r Ymddiriedolwyr ar ôl i'r Llywydd neu unrhyw bum Ymddiriedolwr wneud cais yn ysgrifenedig iddo wneud hynny ac y'i gelwir fel y bydd yn cael ei gynnal o fewn tair wythnos i dderbyn y cais uchod. Ar yr amod hefyd bod y cais yn nodi natur y busnes i'w drafod yn y cyfryw gyfarfod arbennig.

(2) Pennir amser a lleoliad pob cyfarfod o'r Ymddiriedolwyr gan yr Ymddiriedolwyr neu gan unrhyw Bwyllgor y mae'r Ymddiriedolwyr yn dirprwyo'r cyfryw allu iddo ac yn niffyg unrhyw gyfryw benderfyniad fe'u pennir gan y Llywydd.

(3) Yn ddarostyngedig i unrhyw Reoliadau a wneir o dan y paragraff a ganlyn cworwm cyfarfod o'r Ymddiriedolwyr fydd pump.

(4) Yn ddarostyngedig i'r Rheoliadau gellir cynnal cyfarfod o'r Ymddiriedolwyr yn bersonol neu drwy fodd electronig addas neu gyfleuster cynadledda o bell a gymeradwyir gan yr Ymddiriedolwyr lle y caiff pob un yn y cyfarfod gyfathrebu'n briodol â phob un arall.

(5) Oni ddarperir fel arall drwy'r Siarter neu'r Statudau hyn penderfynir ar bob mater drwy fwyafrif syml o'r pleidleisiau a fwriwyd mewn cyfarfod ond mae penderfyniad ysgrifenedig a lofnodir gan bob Ymddiriedolwr mor ddilys â phenderfyniad a wneir mewn cyfarfod. At y diben hwn gall y penderfyniad gael ei gynnwys mewn mwy nag un ddogfen a bydd yn cael ei drin fel penderfyniad a wnaed ar ddyddiad y llofnod olaf.

5. *Galluoedd yr Ymddiriedolwyr*

Yn ogystal â'r holl alluoedd sydd wedi'u breinio yn yr Ymddiriedolwyr gan y Siarter mae gan yr Ymddiriedolwyr y gallu:-

(a) i reoli holl fusnes y Llyfrgell o bob math bynnag gan gynnwys prynu a chaffael eiddo real a phersonol a gwerthu, cyfnewid a gwaredu fel arall unrhyw gyfryw eiddo, talu holl ddyledion a rhwymedigaethau'r Llyfrgell, buddsoddi arian, darparu, codi, cyfarparu a chynnal a chadw adeiladau, gosod a chynnal a chadw eu tiroedd a'u mannau caeedig;

(b) i benodi ac, os bydd angen, diswyddo Llyfrgellydd cyflogedig (a fydd yn Brif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu'r Llyfrgell ond na fydd yn Ymddiriedolwr) ac aelodau cyflogedig eraill o staff y Llyfrgell;

(c) i wneud y cyfryw Reoliadau (gan gynnwys cadw a defnyddio'r Sêl Gyffredin) nad ydynt yn anghyson â'r Siarter na'r Statudau hyn ag a dybir yn angenrheidiol i reoli'r Llyfrgell yn briodol a gall y cyfryw Reoliadau gael eu newid neu eu dirymu drwy Reoliadau newydd a wneir drwy Benderfyniad. Mwyafrif yr Ymddiriedolwyr sy'n angenrheidiol er mwyn gwneud, dirymu neu ddiwygio Rheoliadau yw dau Ymddiriedolwr o bob tri sy'n bresennol mewn cyfarfod sy'n ymdrin â'r uchod;

(ch) i bennu sut y cynhelir eu cyfarfodydd a'u gweithdrefnau a gweithdrefnau eu pwyllgorau fel y tybir yn angenrheidiol a newid neu ddirymu'r cyfryw benderfyniadau a gweithdrefnau o bryd i'w gilydd drwy fwyafrif syml.

6. *Y Ddyletswydd i Ymgynghori*

(1) Bydd yr Ymddiriedolwyr:-

(a) yn mabwysiadu cynllun sy'n pennu trefniadau i alluogi'r Ymddiriedolwyr:

(i) i ymgynghori'n rheolaidd â'r cyhoedd a chyda chyrff â diddordeb mewn hyrwyddo amcanion y Llyfrgell, a

(ii) i ganfod personau sy'n gymwys ac yn barod i roi cymorth a chyngor i'r Llyfrgell mewn cysylltiad â hyrwyddo amcanion y Llyfrgell.

(b) yn gweithredu'r cynllun y cyfeirir ato yn yr is-baragraff blaenorol ac adolygu ei delerau'n rheolaidd a newid y cyfryw gynllun o bryd i'w gilydd os gwelir yn dda i wneud hynny.

(2) Mewn cysylltiad â'r ddyletswydd i ymgynghori neu fel arall caiff yr Ymddiriedolwyr sefydlu un neu fwy o gyrff cynghori neu ymgynghori i'r Llyfrgell. Swyddogaeth y cyfryw gorff yw cynorthwyo a chynghori'r Ymddiriedolwyr a chaiff yr Ymddiriedolwyr o bryd i'w gilydd bennu a diwygio'r rheolau a'r galluoedd sy'n rheoli'r cyfryw gorff ac yn y pen draw ei ddiddymu. Ni fydd aelod o'r cyfryw gorff yn gyfrifol am fusnes y Llyfrgell. Y gallu i argymell fydd unig allu'r cyfryw gorff a'i aelodau.

7. *Pwyllgorau'r Ymddiriedolwyr*

(1) Caiff yr Ymddiriedolwyr o bryd i'w gilydd benodi'r cyfryw Bwyllgorau (a fydd yn cynnwys pwyllgor archwilio) ag a dybir yn gyfleus ganddynt a chynnwys y cyfryw Ymddiriedolwyr ag y gwelant yn dda a naill ai gyda neu heb unrhyw berson neu bersonau eraill a chyda neu heb y gallu i ychwanegu atynt.

(2) Caiff yr Ymddiriedolwyr ddirprwyo unrhyw rai neu bob un o'u swyddogaethau (ac eithrio penodi a diswyddo'r Llyfrgellydd a'r gallu i wneud Rheoliadau) i'r cyfryw Bwyllgorau ag a benodir ganddynt a chânt weithredu drwy'r cyfryw Bwyllgorau ag a benodir ganddynt.

(3) Dylai unrhyw Bwyllgor sy'n arfer galluoedd a ddirprwyir gan yr Ymddiriedolwyr gynnwys mwyafrif o Ymddiriedolwyr.

(4) Gall yr Ymddiriedolwyr bennu i ba raddau y dylid gosod cofnodion trafodion unrhyw gyfryw Bwyllgorau gerbron cyfarfodydd o'r Ymddiriedolwyr, am ba hyd y bydd Pwyllgorau wedi'u sefydlu a'r modd i'w dadsefydlu ac i ba raddau y dylid cyflwyno adroddiadau'r Pwyllgorau i gyfarfodydd o'r Ymddiriedolwyr.

(5) Oni phennir i'r gwrthwyneb, bydd y Swyddogion yn aelodau *ex-officio* o bob Pwyllgor a benodir gan yr Ymddiriedolwyr neu o dan ddarpariaethau'r Rheoliadau.

8. *Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon*

(1) Bydd yr Ymddiriedolwyr yn paratoi cyfrifon blynyddol y Llyfrgell a fydd yn cael eu harchwilio yn unol â'r Rheoliadau.

(2) Bydd yr Ymddiriedolwyr yn paratoi ac yn cyhoeddi adroddiad ar fusnes a sefyllfa'r Llyfrgell yn ystod y flwyddyn flaenorol gan gynnwys y cyfryw wybodaeth ag a bennir gan yr Ymddiriedolwyr o bryd i'w gilydd.

9. *Rheoliadau*

Yn ddarostyngedig i'r Siarter a'r Statudau hyn ac yn ychwanegol at eu holl ddarpariaethau ar gyfer awdurdodi neu gyfarwyddo gwneud Rheoliadau yn benodol, caiff yr Ymddiriedolwyr wneud Rheoliadau o ran pob mater nad yw fel arall wedi'i reoleiddio drwy'r Siarter neu'r Statudau hyn.

10. *Amrywiol*

(1) Mae'r darpariaethau a ganlyn (oni wneir darpariaeth arall yn benodol yn y Siarter neu'r Statudau hyn) yn gymwys i'r Ymddiriedolwyr ac i bob un o'u Pwyllgorau (sef cyrff a elwir yn y Statud hon "y Cyrff") a phob un ohonynt:

(a) Caiff unrhyw aelod (ac eithrio Swyddog) ymddiswyddo drwy roi rhybudd yn ysgrifenedig i'r Llywydd.

(b) Nid yw diffyg technegol ym mhenodiad aelod neu ddiffyg gweithdrefnol nad yw'r Cyrff yn ymwybodol ohono ar y pryd yn annilysu penderfyniadau a wneir mewn cyfarfod o'r Cyrff.

(c) Ni fydd dim cyfarfod o unrhyw un o'r Cyrff yn annilys oherwydd unrhyw fethiant i hysbysu unrhyw berson neu Gorff o'r cyfryw gyfarfod y mae ganddynt hawl o dan y Siarter neu'r Statudau hyn i gael eu hysbysu ohono.

(2) (a) Pan fo Statud neu Reoliad yn awdurdodi cyflwyno neu anfon neu roddi unrhyw ddogfen neu ei gwneud yn ofynnol i gyflwyno neu anfon neu roddi unrhyw ddogfen, tybir bod y ddogfen wedi'i chyflwyno, wedi'i hanfon neu wedi'i rhoddi naill ai drwy gyfeirio'n gywir lythyr rhagdaledig sy'n cynnwys y cyfryw ddogfen a'i bostio neu drwy ei hanfon drwy ddulliau cyfathrebu electronig i gyfeiriad electronig y sawl y'i cyfeirir ato a thybir bod hynny wedi'i weithredu ar yr ail ddiwrnod ar ôl y diwrnod y cafodd ei bostio neu ei hanfon yn electronig. Tybir bod unrhyw gyfryw lythyr wedi'i gyfeirio'n gywir os y'i cyfeirir at berson neu gorff yn y cyfeiriad (boed yn gyfeiriad post neu electronig) sy'n ymddangos gyferbyn â'i enw yn llyfrau'r Llyfrgell.

(b) Mae prawf bod rhybudd sydd wedi'i gynnwys mewn cyfathrebiad electronig wedi'i anfon yn unol â'r canllawiau a gyhoeddwyd gan Sefydliad yr Ysgrifenyddion a'r Gweinyddwyr Siartredig yn dystiolaeth derfynol bod y rhybudd wedi'i roi.

(3) Ac eithrio'r hyn a awdurdodir gan y Siarter rhaid i Ymddiriedolwr neu aelod o unrhyw Bwyllgor o'r Ymddiriedolwyr beidio â bod â chyfranddaliad neu fuddiant ariannol yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol (ac eithrio fel gwerthwr neu brynwr tir) mewn unrhyw gontract â'r Ymddiriedolwyr neu'r cyfryw Bwyllgor a sefydlwyd ganddynt neu mewn unrhyw gyflogaeth ganddynt neu mewn unrhyw waith ar eu rhan.

11. *Darpariaethau Dros Dro a Throsiannol*

(1) Caiff yr Ymddiriedolwyr drwy Reoliad ddarparu ar gyfer penderfynu ynghylch unrhyw amheuaeth a all godi ynglŷn ag unrhyw gwestiwn mewn perthynas â newid o gyn-Siarteri, Statudau ac Ordinhadau'r Llyfrgell i ddarpariaethau'r Siarter a'r Statudau hyn. Bydd y Statud hon yn peidio â bod mewn grym ar ddyddiad i'w benderfynu gan yr Ymddiriedolwyr.

(2) Er gwaethaf Statud 3(3), bydd tymhorau y Llywydd, Robert Brinley Jones, a'r Is-Lywydd, William John Phillips, yn eu swyddi yn parhau tan ddiwrnod olaf mis Tachwedd 2007.